

skriftens början efter ett inledande kors i översta raden. Den text som inte rymts i runbandet längs stenens kanter har placerats i ett andra konturerat runband innanför huvudändans yttre band.

Inskrift:

+ i namn : gies - ... - pr pa bynir : fa - ...
 5 10 15 20

»I Jesu namn ... böner ...»

Till läsningen: Runorna är välhuggna och tydliga med ensidiga bistavar på **a**, **n**, **m**. Efter **l i** finns intet skiljetecken. **6 g**, **8 e** och **17 y** är tydligt stungna. **9 s** har förlorat tredje ledens nedersta spets i brottet. Av r. 10 återstår endast översta fjärdedelen av en huvudstav; nu finns inga spår av bistav, men en **u**-bistav kan ha avlägsnats i brottskadan. Före **12 p** återstår i brottet högra begränsningen av en huvudstav. Wessén har efter **13 r** felaktigt angivit en punkt som skiljetecken; ett skiljetecken är här väntat men har aldrig funnits. Av r. 23 återstår övre hälften av en huvudstav och 2 cm av en bistav som utgår från huvudstavens topp, snarast **u**; **l**, **r**, **b** är formellt möjliga, knappast **p** med hänsyn till formen på inskriftens övriga **p**-runor. Parallellt med den nedre ramlinjen i det inre runbandet finns en huggen linje av samma längd som runorna; om linjen, som är utan varje antydning till bistav, avsetts som runa är mycket ovisst.

E. Wesséns läsning är densamma som ovanstående utom beträffande ordskillnaden efter **13 r**.

Det är beklagligt att en så liten del av den ursprungliga gravhällen återstår. Den har synbarligen haft en förhållandevis lång inskrift, som icke har varit schablonmässigt avfattad. Tyvärr är inte ens det lilla av texten som återstår i sin helhet tolkbart, eftersom de brutna runföljderna inte är entydiga.

Fragmentet är svårt att tidsbestämma, förmodligen 1300-tal.

177. Väte kyrka

Pl. 36

Litteratur: F 269: 2 (G 177: b), F 269: 3 (G 177: a), F 271 (G 177: c), W 80 (G 177: a), W 81 (G 177: b), W 82 a (G 177: c). P. A. Säve, Reseberättelse 1864 (ATA), s. 291 (G 177: c), Gotland 1864 (hs S 40 n i UUB), s. 178 (G 177: c); O. v. Friesen, Anteckningar 1936 (UUB; G 177: a, b), s. 7; E. Lagerlöf t. Runverket 18.5.1973 (G 177: d); E. Svärdröm, Runfynd 1973 (i Fornvännen 1974), s. 208 f. (G 177: d).

Äldre avbildning: Svärdröm a. a. (G 177: d).

På fyra platser i kyrkans medeltida väggputs finns runinskrifter ristade (i torr puts). G 177: c har iakttagits redan 1864 av P. A. Säve, men då liksom nu tjockt överstruken med nyare puts. G 177: a och b kom fram då väggarna rengjordes vid kyrkorestaureringen 1927–28. G 177: d upptäcktes 1973 i samband med byggnadsundersökningen för kyrkans publicering i »Sveriges kyrkor».

a. På korets norra vägg, Ö om sakristiedörren, under konsekrationsskorset, 2,35 m ovanför golvet. Inskriftens längd 45 cm, runornas höjd 6 cm.

Inskrift:

· PRPIK : IAKOPR : AF : S : HOMI :

: broþir : iakopr : af : s - homi :
 5 10 15

»Broder Jakob från Isome.»

Till läsningen: Det första skiljetecknet består av två punkter, de övriga av tre. Runföljden 1–10 är säker. I binderunan 8 har **p**-parten den medeltida, relativt sällsynta form, som erinrar om den latinska versalen K. 11 **s** har normalform. Av r. 12 återstår bara toppen och basen av en huvudstav, möjligen **i** eller kanske (med v. Friesen) **o**. Av 13 **h** är mellersta delen av huvudstaven borta, bistavarnas kryss dock säkert. I r. 14–15 har huvudstavarnas mittpartier berörts av en ytskada; runornas karakteristika är dock bevarade. Av r. 16 återstår bara övre delen av huvudstaven, troligen **i**.

O. v. Friesen läser 6 **k** (»**k**-bistaven» dock en skada i putsen), 8 **nök** och runföljden 11–16 **so -omi**. E. Wesséns läsning av ortnamnet överensstämmer med v. Friesens, i övrigt som ovanstående.

Ristaren har begagnat sig av binderunor i alla de fall som principen tillåter.

Från v. Friesens tanke, att runföljden 6–9 kanske skulle kunna svara mot ett »*kano(n)kr*», som alltså beror på felläsning, kan helt bortses. *Iakob(r)*, *Iakop(r)* är, särskilt på Gotland, ett av de vanligaste mansnamnen med kristet ursprung under medeltiden. Enbart här finns ett 30-tal runskrivna belägg, de flesta med inhemsk form (G 13, 21, 35, 36, 47, 99, 100, 101, 104, 124, 132, 151, 159: c, 165, 177: a, 201, 202: a och b, S 19 Hangvars k:a, S 20 Hangvars k:a, S 53 Hejnums k:a, S 54 Hejnums k:a, S 57 Hejnums k:a, S 61 Vallstena k:a), några få med latinsk (G 31, 50, 177: d).

Runföljden 11–16 **s-homi** (dat.) avser säkerligen gårdsnamnet Isome 1 km S om Väte kyrka. Se om detta namn Herbert Gustavson, Gotlands ortnamn (1939), s. 14, där ytterligare ett par medeltida belägg anföres, *Ysem* 1312, *Ysom* 1412, det förstnämnda på en gravsten med majuskelskrift, som ligger i Väte kyrkas kor.

Av titeln att döma har Jakob från Isome varit medlem i ett brödraskap, måhända klosterbroder i det närbelägna Roma.

Korets byggnadstid, omkring 1300, är postquem för både denna ristning och den följande.

b. På korets södra vägg, 1,22 m Ö om korportalen, under konsekrationsskorset, 1,41 m ovanför golvet. Ristningen, som består av ett 20-tal runtecken fördelade på två rader, är 18 cm lång med 3 cm höga runor.

Inskrift:

hkpoōōrrnnn

5 10

- - - oo örrnn

15 20

Till läsningen: 3 **p** är spegelvänt. Det är tveksamt om skåror 12–13 är avsiktligt tillkomna; v. Friesen och Wessén bortser från skåra 12, Wessén dessutom från skåra 13, som v. Friesen tecknar **k**; båda läser r. 14 som spegelvänt **p**. Wessén är ensam om att se ännu en **n**-runa efter 20 **n**.

En liknande skriftrad med upprepning av runor är G 104:EkB i Lye kyrka.

c. Invändigt i långhusportalens östra smyg, ovanför vigvattensnischen, kan man under väggputsen möjligen skönja, men icke läsa, de runor som P. A. Säve i sin reseberättelse 1864 noterat på följande sätt: »Runo-ritningar (tecken af) under den tjocka kalk-strykningen, öfver vigvattens-nischen i ö:a smygen af stordörren, å södra sidan.» O. v. Friesen och E. Wessén sökte dem förgäves 1936 respektive 1944.

d. Invändigt i västgaveln, på norra snedsidan av den glugg, som är belägen där murtrappan mynnar i långhusvinden. Längd 9 cm, runornas höjd 3 cm.

Inskrift:

iakobus

5

»Jacobus«

Till läsningen: Alla runorna är säkra. Runorna **a** och **o** har ensidiga bistavar, **s** gotländsk form. 5 **b** är skadad men med bevarade karakteristika.

Om namnet *Iakob(r)*, *Iacobus* se ovan under G 177: a. Den latinska formen antyder, att bäraren har varit en kyrkans tjänare. Långhusets tillkomst vid mitten av 1300-talet är inskriftens postquem.

Runografiska skäl visar, att G 177: a och d icke ristats av samma hand. Det finns heller ingen anledning antaga, att de båda namnbeläggen skulle åsyfta samme man.

178. Väte kyrka. Nu i Statens Historiska Museum

Pl. 32, 33

Litteratur: L 1965 a (SD I, Tillägg), S 104, F 270. G. Wallin, *Analecta Gothlandica* 1 (dep. i Kungl. Bibl.), s. 686, 749; A. Ahlqvist t. VHAA 23.1.1834 (ATA); P. A. Säve, *Reseberättelse* 1852 (ATA), nr 1 (hänvisn. i *Reseber.* 1864, s. 292), samlingen 170 II (konvolut 63) i UUB; C. Säve, *Brev t. P. A. Säve* 31.5.1852 (avskr. i hs R 623: 5 i UUB, s. 499), 22.9.1858 (ibid. s. 575), *Nyfunna svenska runinskrifter* (i *Annaler f. nord. Oldkyndighed og Historie* 1852), s. 215 f.; O. Carlén, *Blad ur Gotlands Historia*, 1862 (ATA), s. 85 f., *Gotland och dess fornminnen* (1862), s. 65; VHAA:s protokoll (ATA) 6.8.1862 § 211, 9.12.1862 § 336, 7.4.1863 § 115, 26.6.1863 § 209 (ang. inköp till SHM); Väte församlings sockenstämmoprotokoll 26.10.1862 § 1, kyrkostämmoprotokoll 22.4.1863 § 3, räkning 1.6.1863 (SHM inv.bil. 3094; ang. inköp); J. Gahne, *Brev t. riksantikvarien B. E. Hildebrand* 11.11.1862, 30.3.1863, 4.6.1863, 23.6.1863 (SHM inv.bil. 3094; ang. inköp); H. Hildebrand, *Sveriges medeltid* 3 (1898–1903), s. 547; S. Söderberg, *Runologiska och arkeologiska undersökningar på Öland* 1884 (i *ATS* 9: 2, 1905), s. 14 noten; Herbert Gustavson, *Gotlands ortnamn* (Ortnamnssällsk. i Uppsala Årsskr. 1938), s. 9; O. v. Friesen, *Anteckningar* 1941 (UUB), s. 189; J. Granlund och C. R. af Ugglas, *Skedasken av biskopsform* (Nord. Museets Handl. 19, 1943), s. 32 not 22; S. B. F. Jansson, *Granskningsrapport* 15.5.1961 (ATA), *Runinskrifter i Sverige* (1963), s. 177, 2 uppl. (1977), s. 178; E. Svärdström, *Svensk medeltidsrunologi* (i *Rig* 1972), s. 85.

Äldre avbildningar: P. A. Säve, teckning i *Reseberättelse* 1852 och i S 170 II (återgiven i C. Säve a. a. 1852, pl. VII b, kopia även i C. Säve, *Runologiska anteckningar* 15 a, ATA); H. Hildebrand a. a. fig. 452 (rekonstruktion); Jansson a. a. 1963, fig. 95 (detalj); Svärdström a. a. fig. 7.

Ring till ljuskrona med runinskrift, SHM inv.nr 3094: 7. Kronan har tillhört Väte kyrka.

Prosten och skolmannen Abraham Ahlqvist (1794–1844) fäste i skrivelse den 23.1.1834 till Vitterhetsakademien, där han var korresponderande ledamot, uppmärksamheten på den äldsta beskrivningen av ljuskronan, Georg Wallins i *Analecta Gothlandica* från 1740-talet. Riksantikvarien J. G. Liljegren, som året förut publicerat sina »Runurkunder» i octavupplaga och nu förberedde samma arbetes utgivning i 4:o som tillägg till *Svenskt Diplomatarium* I (1829), var inte sen att i ett till detta tillägg (tryckt 1834) fogat blad under rubriken »Ytterligare bekant blifne Run-Urkunder» åt forskningen vidarebefordra Ahlqvists redovisning av runtexten på ljuskronan. Den uppteckning, som här blev publicerad, är i själva verket en avskrift i andra hand av Wallins ursprungliga uppteckning. Den ursprungliga (fig. 34) återfinns i *Analecta* på s. 686, men den har Ahlqvist inte sett eller i varje fall inte nyttjat. Till Wallins originaluppteckning, som vad runtexten beträffar på ett tecken när (r. 58) är rätt läst, hör också en beskrivning av föremålet: »I Wethe Et stycke jernbleck förtent, låg i kyrckian, ungefähr et par alnar långt och något mer än en twärhand bredt, med löfwerck vthuggit i mellan begge Kanterna, som woro lemnade en tum på hwarsida ohugne, och woro i stället lister påslagne at brädden war tiockare och stadigare än mitt uti, syntes ock at detta bleckstycke gådt ihop med begge ändarne och warit rundt, såsom stummen af et såll, härpå stod i